

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor:

Richard Dražan, B. A.; Dějiny umění a vizuální studia, Kulturaální studia

Název práce:

Post-graffiti: Prolínání malířství a graffiti nejen v současné české malbě

Doporučuji / nedoporučuji práci k obhajobě

Oponent práce: PhDr. Peter Demeter, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Richard Dražan se ve své diplomové práci zabývá tzv. post-graffiti, tedy fenoménem, který se v různých formách projevuje v soudobém (nejen) českém výtvarném umění. Dle mého názoru se jedná o dobře zvolené a progresivní téma. V českém prostředí o něm dosud nemáme ucelenější a rozsáhlejší odbornou literaturu; post-graffiti je zmiňováno v rámci přehledových studií, případně je nahlíženo jako součást street-artové scény. Předkládaná analýza obsahuje zařazení do širšího kontextu světového umění a rovněž ohledání vztahu post-graffiti a zmíněného street artu, respektive vymezení určité korespondence i nekorespondence daných tendencí, nicméně důraz je především kladen na působnost samotného post-graffiti jakožto specifického interpretačního rámce. Autor tak přináší teoreticko-historickou analýzu zabývající se termínem post-graffiti i jeho hranicemi a v potaz bere též subkulturu graffiti, z níž post-graffiti vzešlo. Nelze pak opomenout jednu velmi důležitou okolnost; autor sám je aktivním umělcem, který se post-graffiti věnuje. Práce je tak částečně psaná formou autopsie a také za pomoci využití poznatků získaných z rozhovorů s jinými umělci. Tyto rozhovory autor využil zejména v interpretačních částí práce a při samotném vymezení hranic zkoumaného fenoménu. Nutno v tomto ohledu zdůraznit, že, ačkoliv je autor součástí dané umělecké scény (potažmo i subkultury graffiti), je schopen zaujmout kritický odstup a zkoumané téma ohledávat s patřičnou teoretickou a umělecko-historickou perspektivou.

V úvodních kapitolách se Richard Dražan zabývá historií samotného graffiti a zaměřuje se na jeho institucionalizaci, která do značné míry přispěla ke vzniku post-graffiti. Vztah těchto dvou fenoménů (graffiti a post-graffiti) je sám o sobě velmi zajímavým, v podstatě klíčovým tématem celé práce. V úvodní části autor například upozorňuje na fakt, že oba fenomény existují a rozvíjí se současně vedle sebe, post-graffiti nelze tedy vnímat pouze jako nástupce graffiti, byť z graffiti vychází. Za zajímavou okolnost považuji i dekonstrukci písma, tedy proměnu písma typického pro graffiti v různé post-graffiti geometrické tvary a abstraktní motivy, přičemž se autor například věnuje i proměnám či vývoji technik a jejich kombinací. S touto proměnou souvisí určitá otevřenost zkoumaného fenoménu a nestálost či mlhavost

jeho hranic, což si autor uvědomuje a na tyto aspekty důrazně poukazuje. Po prezentaci různých uměleckých přístupů autor mimo jiné předkládá komparaci s abstraktním expresionismem a dále vymezení hranic fenoménu za pomoci sub-žánrového dělení. (Zde jen drobná výtka, po této komparační části bych uvítal alespoň krátké shrnutí toho, co vše z daného srovnání vlastně vychází.)

Jádrem práce je zmapování české scény post-graffiti. Tato centrální pasáž, která je vedena skrze dílčí výklady počínů českých umělců, obsahuje několik pozoruhodných poznatků a podnětných úvah. Zajímavý je například koncept post-graffiti jakožto jisté umělecké fáze, kdy samotné graffiti počne umělec vnímat jakožto jakýsi osvobozující ventil, který může fungovat v opozici k ateliérové tvorbě post-graffiti. Do vztahu obou fenoménů se tak kromě estetického, uměleckého a socio-kulturního hlediska dostává i hledisko psychologické. Opakujícím se principem (byť samozřejmě zjednodušujícím) je poměr: zeď versus plátno (a dále v analogiích: venkovní tvorba versus ateliérová tvorba; ilegalita versus legalita; pomíjivost versus stálost atd.). Vše je ale samozřejmě mnohem komplexnější a nestojí pouze na těchto dichotomiích; definice post-graffiti se vyjevuje spíše jako fluidní, na což autor také patřičně upozorňuje.

Výběr jednotlivých umělců a jejich tvorby se opírá o snahu obsažení co nejširšího spektra různých přístupů k post-graffiti. To na jednu stranu nabízí možnost komplexní analýzy širokého a různorodého pole umělecké tvorby, na druhou stranu ale také poukazuje na obtížnost definování post-graffiti, které tak v některých momentech může působit dojmem postmoderní relativnosti a neuchopitelnosti. Klíčem k udržení celkového rámce se pro Richarda Dražana stává kontext minulé nebo i současné (potažmo paralelní) tvorby graffiti těch výtvarníků, kteří se počali věnovat i ateliérové tvorbě nebo vystavovat apod., popřípadě se přímo k post-graffiti hlásí. Zde se opět dostáváme ke konceptu post-graffiti jakožto určité fáze umělcovy tvorby a také k institucionalizaci graffiti, což ostatně můžeme považovat za určitou specifickou zkoumané umělecké tendence. V českém kontextu je pak podle autora specifickostí snaha o dekonstrukci písma, která se objevuje u několika českých umělců (k tomu na okraj otázka níže).

Ke konci diplomové práce se vyskytuje několik kapitol, které dotváří celkový obraz zkoumaného fenoménu a přináší další perspektivy, včetně například ekonomického hlediska (uplatnění na trhu s uměním). Za vcelku podnětnou lze považovat i závěrečnou snahu o začlenění zkoumaného tématu do debaty o hierarchizaci umění. Přiložení teoretické mřížky hierarchizace umění ke vztahu graffiti a post-graffiti totiž odhaluje další aspekty jejich souvztažnosti i rozdílnosti. Autor tím ukazuje jejich v zásadě postmoderní charakter a daří se mu také poukázat na určitou démonizaci obou fenoménů v očích většinové společnosti (to je samozřejmě dáno i dosti diskutovanou ilegalitou graffiti ve veřejném prostoru, tedy analogicky vztahem morálky a umění), ovšem nutno podotknout, že tato část by zřejmě vydala na samostatnou studii. Jedná se tak o dílčí doplňující pohled.

Některé kapitoly, zejména ty přehledové v úvodu, například pasáže věnující průkopníkům (post-)graffiti, působí na některých místech trochu uspěchaně, avšak je pravdou, že v rámci svého zjevného cíle poukázat na historický kontext fenoménu fungují pro orientaci v tématu dobře. Co se týče jazykové stránky práce, text je psán vcelku kultivovaným jazykem, který ovšem není zbytečně rigidní a má schopnost čtenářstvo zaujmout. Text obsahuje množství

anglikanismů, které jsou neodmyslitelnou součástí zkoumaného tématu, na což autor patřičně v úvodu upozorňuje (můžeme zde ostatně pozorovat jeden ze subkulturních rozměrů tématu). V práci se vyskytuje jen málo gramatických a stylistických chyb či překlepů. Text je doplněn také přílohami v podobě snímků popisovaných uměleckých děl, což čtenářstvu přináší patřičný vizuální rozměr.

Diplomovou práci Richarda Dražana považuji za zdařilou, podnětnou a (i přes lehkou rozbíhavost tématu) koncepčně dobře uchopenou. Podle mého názoru se autorovi podařilo sestavit vcelku přínosnou sondu do „fungování“ (nejen) české umělecké scény post-graffiti, navíc také ukázat interpretační potenciál daného termínu. Určitě tedy práci doporučuji k obhajobě, zcela splňuje nároky kladené na tento typ akademických textů. Otázky, které pokládám níže, jsou otázkami spíše doplňujícími a jejich zodpovězení nijak nepodmiňuje úspěšnou obhajobu práce; jde o poukazy na možnost rozvinout některá dílčí témata.

Otázky do diskuze:

Je možné nalézt nějaké důvody, proč v české umělecké post-graffiti tvorbě dochází k destrukci písma (byť samozřejmě nelze toto specifikum zcela generalizovat)? Má tato okolnost nějaké kulturně-historické či umělecko-historické, případně i jiné pozadí?

Na základě teorie o kulturní kompetenci recipienta můžeme uvažovat o tom, že pro subkulturu graffiti bude post-graffiti „srozumitelným“ uměleckým směrem (což může být zjevně dáno i tím, že umělci post-graffiti často z tohoto prostředí pocházejí). Samozřejmě, na základě předložené diplomové práce je jasné, že post-graffiti se může od „původního“ graffiti značně odlišovat. Dochází nicméně v rámci současné subkultury graffiti k nějaké reflexi post-graffiti?

Navrhovaná klasifikace: výborně

Podpis oponenta práce

V Kolinci dne 20. 8. 2023

Stupeň klasifikace:	v ý b o r n ě	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	----------------------	-------------	-------	-----------